

ressò mont-roigenc

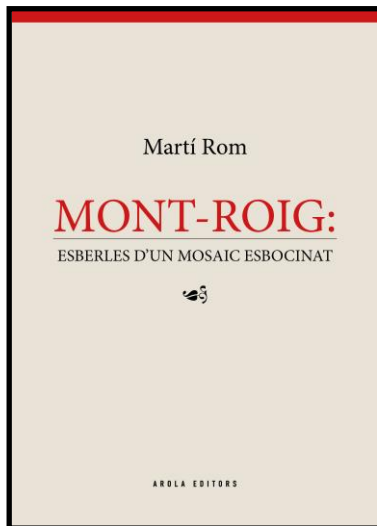
EL MESTRE ANTONI BENAIGES I EL JUTGE LLARENA

Martí Rom

www.martirom.cat

03-06-2019

Del 2010 al 2012 vaig anar publicant a “**Ressò mont-roigenc**” -quan encara era en paper-, una sèrie d’articles sobre Antoni Benaiges Nogués¹, aquell mont-roigenc que fou mestre de la innovadora tècnica Freinet, aquella que feia que els nens, entre d’altres, aprenguessin de lletra mitjançant la confecció de textos amb una rudimentària impremta. Aquest, exercia de mestre a Bañuelos de Bureba (Burgos) quan va esclatar el “*Glorioso Alzamiento Nacional*” del general Franco. Fou assassinat pels falangistes el 25 de juliol de 1936.

Amb el pas del temps he pogut aportar noves informacions que es publicaran en el llibre que estarà aviat a les llibreries: “Mont-roig: esberles d’un mosaic esbocinat” (Arola Editors, 2019). Aquest llibre és fruit de les meves col·laboracions -durant trenta-tres anys-, a la revista “Ressò mont-roigenc”, des de 1985.

Anem al cas. El febrer de 2018 vaig rebre un correu electrònic de José Antonio Abella. Em deia que era de Segovia, que era un metge jubilat que havia estat a Bañuelos de Bureba del 1979 al 1983. “*Nadie en esos cuatro años me habló una sola palabra de Antoni Benaiges, personaje excepcional que al acabo de los años aparece en mi vida...*”. També em demanava que li passés tota la informació que tingués d’Antoni

Benaiges i Nogués. Havia publicat varis llibres² i ara volia novel·lar la vida i l’experiència del nostre mestre.

Va venir a Mont-roig, amb la seva dona Maria Jesús (21 i 22 d’abril de 2018), i el vam acompanyar a veure els indrets relacionats amb Antoni Benaiges. Entre ells, la Pobla del Reverter, allà on s’haguessin allotjat (molt probablement) els nens de l’escola de Bañuelos durant la seva estada a Mont-roig per anar a veure la mar. Aquell viatge que no van poder fer l’estiu del 1936.

¹ “**Ressò mont-roigenc**” núm. 116, pàg. 12 (4t trimestre de 2010), núm. 117, pàg. 35 (1r trimestre de 2011), núm. 118, pàg. 12 (2n trimestre de 2011), núm. 119, pàg. 8 (3r trimestre de 2011), núm. 120, pàg. 10 (4t trimestre de 2011), núm. 121, pàg. 10 (1r trimestre de 2012), núm. 122, pàg. 10 (2n trimestre de 2012) i núm. 123, pàg. 10 (3r trimestre de 2012).

² Remarco, entre els seus llibres, “*La sonrisa robada*” (La isla del naufrago Ediciones, 2013). Una història on un poeta espanyol, José Fernández-Arroyo, té una captivadora relació amb una noia alemanya que va haver de fugir de la seva ciutat (Stettin / Szczecin) a l’ocupar-la els polonesos, en acabar la II Guerra Mundial. El passat nazi de la seva família enterboleix una joventut emboirada per una estranya malaltia.

José Antonio Abella havia iniciat un treball d'investigació sobre Antoni Benaiges. Entre d'altres coses noves em va comentar que un avantpassat de l'ara famós jutge Antonio Llarena -el jutge instructor de la causa del "procés-, havia tingut relació amb el nostre mestre.

Quan vaig escriure un d'aquells articles³, el 2011, no vaig parar atenció en aquell "inspector Sr. Llarena" que sortia referenciat en un dels textos publicats en aquella revista que feien els nens de Bañuelos de Bureba. Aquest cognom encara no era, dissortadament, conegut per la ciutadania. Això era en aquella revista "Gestos", núm. 3 del juliol de 1935.

En el text "La visita", de Concepción López, ens assabentem que hi deuria haver alguna denúncia sobre la forma en què Antoni Benaiges Nogués desenvolupava la seva feina. *"El otro día vinieron el inspector Sr. Llarena y tres maestros a hacernos una visita. También vinieron el alcalde, un concejal y el cura. El inspector nos mandó que enseñásemos los cuadernos..."*

Aquest inspector era Juan Llarena Luna, l'avi del jutge Pablo Llarena Conde. Segons informacions publicades⁴, el seu besavi era Toribio Llarena López (Burgos, 1853). Aquest sense ofici ni benefici va anar el 1880 -amb vint-i-set anys-, a Ulldecona i va aconseguir casar-se amb una rica hereva, Cinta Luna Pérez. Passen uns anys i Toribio Llarena serà secretari judicial, iniciant una carrera per diversos pobles de la demarcació

³ Es va publicar a "Ressò mont-rogenç" núm. 118, pàg. 12, al 2n trimestre de 2011.

⁴ Per exemple, el text "Llarena, avis republicans" de Xavier Miró, publicat a "El Punt / Avui" del 13 d'abril de 2018. També: "La nissaga dels Llarena" de Joaquim Montelús, a "Ebredigital.cat" de l'11 de maig de 2018.

de Tarragona. Curiosament del 1891 al 1897 ho serà de Pratsdip. Acabarà la seva carrera a Torregrossa (Pla d'Urgell), on morirà el 1918. Un historiador local i mestre, d'aquest poble, Ramon Manuel Ribelles, encuriolit per un nínxol del cementiri que duia el nom de Llarena, ha descobert aquesta fascinant història.

Un dels fills de Toribio Llarena López, fou aquell Juan Llarena Luna, l'inspector de primera ensenyança que va anar a Bañuelos de Bureba. S'establí a Burgos el 1920. Sorprenentment, aquest era un mestre que estudià amb Rosa Sensat⁵, d'idees avançades i sembla que republicà. Va participar en aquelles "*Misiones Pedagógicas*" de la Segona República. Es va casar amb Lluïsa Chaves i un des seus fills fou Jesús Llarena Chaves. Aquest ja fou un personatge rellevant del franquisme de Burgos; es va casar amb Carmen Conde.

En un treball de Juan Mainer Baqué (2007) s'hi diu sobre Juan Llarena Luna: "*Inspector de Primera Enseñanza en Lérida y Burgos. Muy importante artífice de la renovación pedagógica en Lérida... Una vez depurado, continúa en su puesto tras la guerra civil hasta su jubilación en 1952*"⁶.

Gairebé al final de la revista "Gestos" núm. 3, hi ha una relació de les escoles o persones particulars als quals s'envia la revista. Són vint-i-tres escoles d'Espanya (deu a Catalunya), una d'Encamp (Andorra) i dues altres de Cardiff (capital de Gal·les, Gran Bretanya) i L'Havana (Cuba). També es va enviar a vuit persones, una d'elles era "Juan Llarena (Inspector)".

---

⁵ Per cert, recordarem que en el text "Agustí Sardà Llaberia: pedagog i republicà (4)", publicat a la revista "**Ressò mont-rogenç**" núm. 88, pàg. 32 (4t trimestre de 2003), s'esmentava que aquesta il·lustre pedagoga Rosa Sensat havia estat acollida a Madrid a casa d'Agustí Sardà.

⁶ El text "*Sociogénesis de la Didáctica de las Ciencias Sociales. Tradición discursiva y campo profesional (1900-1970)*", treball de Juan Mainer Baqué (2007) presentada al Departamento de Historia Moderna y Contemporánea de la Facultad de Filosofía y Letras de la Universidad de Zaragoza.